

СУЧАСНИЙ УНІВЕРСИТЕТ: МІСЦЕ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ ЧИ ІНТЕЛІГЕНТІВ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація Розглядається місце і роль університету в сучасному світі, які функції він має виконувати передусім, кого має готувати університет: інтелектуалів чи інтелігентів?

Ключові слова: університет, інтелектуал, інтелігент, освіта

Abstract The place and role of the university in the modern world, which functions it should perform above who has to prepare university: intellectuals or intellectuals?

Keywords: university, intellectual, intelligent, education

Хто володіє інформацією - володіє світом.

Перші університети з'явилися в Європі ще в часи Середньовіччя. Університети в Європі це вищі школи, завданням яких було не лише надання певної інформації, а її осмислення та самостійне знаходження. Перші університети були доступні лише вищим заможним класам суспільства. В тогочасних університетах в основному вивчалась риторика, граматики, логіка, філософія та теологія.

Найстаріші європейські університети створювались за підтримки католицької церкви - як школи при кафедральних соборах або загальні школи. Вони мали наддержавний статус середньовічних цехових корпорацій, діяльність яких охоплювала весь католицький світ, і навіть були іноді одним з інструментів церкви в боротьбі за верховенство з правителями тогочасних держав. На початковому етапі університети займалися підготовкою управлінців, лікарів, священників, юристів та нотаріусів. Але згодом все важливішим напрямом їхньої діяльності стають дослідження в сфері природничих та суспільних наук. Втім, як зазначав Ортега-і-Гассет, головною метою середньовічних університетів все ж були не професіоналізація та дослідження, а загальна культура. Її розуміли як певну систему життєвих уявлень про світ і людство - тобто сукупність принципів, покликаних ефективно спрямовувати діяльність людини. Основними завданнями університетів були збереження, розвиток і передання наступним поколінням цієї культури.

Основна функція університету забезпечити своєму випускникові відповідний теперішньому часу рівень інтелектуального розвитку людини, що забезпечує його здатність орієнтуватися в соціальному хаосі. XX століття стало століттям науки, що в свою чергу поклало на університет додаткові завдання. Університет стає гарантом, механізмом такої соціальної потреби, як стабільний, сталий розвиток суспільства. К. Ясперс стверджував, що університет дає не специфіковані знання, а освіченість. Професію дають інститути, технікуми, ПТУ, врешті-решт спеціалізовані курси. Освіченість, на думку ученого, означає розширення горизонтів, можливість побачити і, отже, увійти до сфери нових предметностей, освіченість дає можливість створити простір, в якому зможе відкритися нове. Ми вважаємо, що університет, як і раніше, залишиться багатофункціональним. Тобто він функціонуватиме як навчальний заклад, що здійснює не тільки навчання студентів, але й організує процес безперервного навчання для дипломованих фахівців з вищою освітою. Крім того, підвищуються вимоги до здатності його співробітників створювати нове знання. Нарешті, університет збереже роль механізму „соціального ліфта” для представників різних соціальних шарів, дозволяючи їм дістати більш престижний соціальний статус завдяки університетській освіті. Причому, враховуючи тенденцію до масовізації вищої школи, ця функція університету набуватиме все більшої ваги.

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що місії університетів у сучасному світі є комплексними і охоплюють принаймні такі головні цілі:

- формування світогляду і виховання молоді;
- професійну підготовку та перепідготовку фахівців;
- фундаментальні та прикладні наукові дослідження, збереження й структурування наявних знань,

інноваційну діяльність у різних сферах;

- соціалізацію молоді та інших уразливих соціальних груп (пенсіонерів, інвалідів, безробітних тощо);
- проектування суспільного розвитку на глобальному, регіональному та місцевому рівнях, побудову відповідних прогнозів та сценаріїв;
- розробку і реалізацію глобальних, регіональних і місцевих програм в сфері просвітництва, культури, здоров'я людей, спорту тощо.

Університет формує два типи знань: знання як наука і знання як культура, тобто університет сприяє як соціокультурному розвитку, так і розвитку промислових технологій.

В XXI столітті змінилась не лише кількість університетів, їх спеціалізації та методи викладання, насамперед змінилось ставлення до знань. Якщо в минулому столітті люди отримували вищу освіту для того щоб бути кращими, то сьогодні для того щоб не бути гіршими за решту. Наше ставлення до інформації в певній мірі визначає наш соціальний статус і дає змогу зрозуміти чи є випускник університету інтелектуалом чи інтелігентом.

На території Російської імперії, а потім - СРСР, а відтак і на території України розповсюджена точка зору про необхідність розрізняти інтелектуала і інтелігента, вбачаючи різницю у тому, що інтелектуал є (певною мірою «вузьким») спеціалістом у конкретній галузі науки або інженерії, в той час як інтелігент вирізняється широкою ерудицією у науці і техніці, а також *одночасно* є надзвичайно освіченим у культурі (у тих питаннях, що належать до духовної культури) та, бажано, є «моральним авторитетом».

У постіндустріальних суспільствах — в країнах Західної Європи та Північної Америки - поняття «інтелектуал» має радше культурологічне ніж соціологічне значення. Під цим словом розуміють не стільки людей зайнятих розумовою працею у сфері культури, мистецтва та науки, скільки в значно більшій мірі - творчих персон, схилених до рефлексії, розмірковування. Це в першу чергу публіцисти, журналісти, письменники, мистецтвознавці - провідні діячі культури та масмедіа.

Слово «інтелігенція» по латині означає: розуміння, пізнавальна сила, знання, а інтелігент - розумний, розуміючий, той, що знає. Це суспільний прошарок людей, які переважно займаються творчою працею, поширенням культури, науки і т.д. На відміну від інтелектуала, інтелігент не обов'язково займається розумовою працею, тим більше зараз, коли багато інтелігентів позбулися роботи і змушені заробляти собі «на хліб насущний» не професією. Однак вони залишаються інтелігентами, тому що інтелігент - це поняття не професійне, а морально-етичне, це людина, що володіє рисами і якостями «інтелігентності».

Інтелігентність - це набір особистісних якостей, таких, як чуйність, допитливість, відповідальність, скромність, критичність, самостійність думки. Інтелігенція існує тому, що у неї є об'єктивна соціальна функція - функція зберігача культури, критики (аналізу), генератора передових ідей і стратегічного духовного управління суспільством. Тому її обов'язок - говорити правду, якою б неприємною і «незручною» вона не була, а на владі лежить відповідальність - слухати чи не слухати, приймати чи не приймати плоди духовних пошуків інтелігенції. У певному сенсі інтелігенція є «органом» суспільної свідомості.

За останні декілька десятиліть, наше суспільство зробило величезний стрибок у розвитку новітніх технологій. Те, що для наших дідів здавалось неможливим, про що наші батьки тільки мріяли, для нас вже повсякденність. Нові комунікатори, мікропристрої, чутливі протези, майже живі роботи тварини. І це далеко не повний перелік справжніх чудес у наш час. Пересічній людині може бути досить складно розібратись в таких «розумних» пристроях, головна мета існування яких – полегшити, а не ускладнити наше життя. Зробити його більш комфортним.

Це свідчить про те, що базових знань про світ через опанування шкільної програми вже недостатньо. Розквіт наукових інновацій потребує і відповідно підібраних фахівців. Виникають нові робочі місця, для яких потрібні висококваліфіковані фахівці нового покоління, яких можуть випускати тільки ВУЗи, що йдуть у ногу з часом. На фоні шаленого темпу розвитку гостро постає питання про доцільність широкого спектру дисциплін які викладаються в університетах для загального розвитку студентів. Пропонується скоротити кількість дисциплін до вузького профілю який передбачається спеціальністю, це допоможе скоротити час навчання, але чи піде даний експеримент на користь розвитку студента та суспільства в цілому?!

Волкова Анна Владиславівна, студентка групи РА-12, факультету радіотехніки, зв'язку та приладобудування

*Науковий керівник Теклюк Анатолій Іванович кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.
Ел. адреса: gcvr216@gmail.com*

Anna Volkova Vladislavovna, student group RP-12, Department of Radio Engineering, Communications and Instrumentation

Supervisor Tekliuk Anatolii – Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

E-mail: gcvr216@gmail.com